

Prekentekest: Matt 5,13-16

Jesus sa: Dere er jordens salt! Men om saltet mister sin kraft, kan det da bli til salt igjen? Det duger ikke lenger til noe, men kastes ut og tråkkes ned av menneskene. Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Og når en tenner et lys, setter en det ikke under et kar, men i en stake, så det lyser for alle i huset. Slik skal også deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerninger dere gjør, og prise deres Far i himmelen!

Slik lyder Herrens ord.

Allehelgensdag

Allehelgensdag er for mange en spesiell dag. En dag som vekker minner. For mange gode minner, men også vil jeg tro for noen sorg etter kjære som har gått bort. I kirken møter vi stemning, salmer, orgelmusikk og bibeltekster som understreker håp og framtid, og det tennes lys for dere som sørger.

Allehelgensdag minner oss om at døden ikke bare er sorg, men at det finnes en glede, ja en glede så stor at den kalles salighet for alle som lever og dør i troen på Jesus. Noen har bevart troen gjennom livet, fullført livsløpet og kommet fram. Denne dagen minner oss om at noen er sammen med Jesus i dag på den andre siden av død og grav. Og best av alt, sammen med Jesus er det godt å være.

Bortsett fra dette vet vi ikke så mye om hvordan det er å være der – sammen med Jesus. Bibelen er tilbakeholden med detaljer om slikt vi likevel ikke kan forstå, trolig fordi vi ikke har gode nok referanser i egne liv å knytte begreper til. Det er som kjent ikke lett å forklare hvordan det er å se for en som er født blind. Slik også med det som er på den andre siden. Men Jesus har fortalt i fortellingen om Den rike mann og Lazarus at i dødsriket er det to atskilte sider. Lazarus fikk det godt for han kom på den rette siden sammen med troens gode forbilde Abraham. Slik vet vi at det er godt og trygt når døden kommer for den som tror. For der er Jesus nær.

Vi kaller det allehelgensdag, men hva er en helgen? Jo, en helgen er en hellig person. I katolsk og ortodoks sammenheng er en helgen en som har levd i et særlig nært forhold til Gud, og som gjennom en prosess i kirken er kåret til helgen. I en evangelisk luthersk sammenheng er en helgen enhver kristen som har levd og dødd i troen på sin Frelser. For i oldkirken ble alle kristne kalt hellige, og det i levende live. Paulus omtaler menigheten i Korint som «dere hellige som er kalt». Med andre ord, alle kristne som er kalt av Gud er hellige. I dagens prekentekest bruker Jesus to andre ord for å si noe om hva alle kristne er. Jesus sier: «Dere er jordens salt» og «dere er verdens lys». Så sier han noe om gode gjerninger og om å leve tydelig.

Liberal – radikal

Det finnes i hovedsak to måter å tilnærme seg Bibelen på, den liberale og den radikale. Liberal kommer fra det latinske ordet «*liber*» som betyr fri. Den liberale teologi har sine idealer fra opplysningstiden som jo setter den menneskelige fornuft høyere enn den guddommelige åpenbaringen. Den liberale teologi kjenner seg fri i forhold til kirkens dogmer og Skriftens ordlyd, slik den har stått fram gjennom historien.

På den andre siden kommer ordet radikal av det latinske ordet «*radix*» som betyr rot. Å være radikal betyr egentlig å gå til roten av noe, finne det opprinnelige. Liberal og radikal blir stående som to motsatser i hvordan vi forholder oss til Bibelen. Den radikale holdningen vil gjerne framstå for folk flest som en konservativ holdning.

Hvilken holdning vi møter Bibelen med er et viktig spørsmål, for det har i sin tur betydning for om vi virkelig er det jordens salt og lys i verden som Jesus talte om. Den radikale konservative holdning vil la Bibelen tale som øverste autoritet. Det vil si der jeg med mitt liv møter bibeltekster som taler et tidløst budskap, og som viser meg at min kurs må korrigeres eller at jeg må vende om, ja så setter jeg alt inn på å gjøre det, ut fra den overbevisningen at Det nye testamentets forkynnelse er det samme budskapet som Jesus og apostlene har pålagt kristne til alle tider å holde og å følge. Og på det er jeg forpliktet. Slik tenker jeg den radikale holdningen må være, den som søker til roten, til det opprinnelige, grunnleggende og ekte.

I sitt utgangspunkt er den lutherske kirke like så radikal som dette, i det den sier at Skriften, altså Bibelen er øverste norm for tro, lære og liv. Bibelen som øverste norm sier oss at Bibelen står over den menneskelige fornuft. Guds tanker er høyere enn menneskers tanker, eller for å si det med ord fra Herren selv gjennom profeten Jesaja: «Som himmelen er høyere enn jorden, er mine veier høyere enn deres veier og mine tanker høyere enn deres tanker.» Jes 55,9.

Det betyr ikke at fornuften skal kuttes ut. Den skal brukes til å forstå bibeltekstene så langt som tanken rekker. Det kan få dyptgripende følger å møte Bibelens budskap med en slik holdning, fordi Bibelen har et budskap som kan skape det den nevner. På kort sikt kan det også innebære smerte å la seg forandre. Men det man forsaker eller gir avkall på er som lite å nevne i forhold til de goder det gir å følge Jesus både i livet her og nå, og i evighet.

(«... All forkynnelse, undervisning og praksis må prøves i forhold til Skriften. I dette ligger det en erkjennelse av at kirkens tro og praksis i Skriftens lys kan vise seg å være feilaktig. Det at Skriften betraktes som øverste norm, må føre til at kirken hele tiden arbeider med å forstå Skriften og dens budskap. ...» Kap 3.3 Lærenemnd for DNK 2006)

På den andre siden står den liberale teologi langt fra meg selv, men jeg fikk en interesse for på ny å sette meg inn i premissene ut fra den debatten som preget media for et par uker siden, da en prestekollega i Vålerenga menighet i Oslo, Einar Gelius, utgav ei bok om sex i Bibelen. Ingen har vel unngått å få dette med seg.

Det er sagt om denne boka at få ville lese den om det ikke var for at forfatteren selv hadde krydret den med fortellinger om sex og utroskap fra sitt eget liv. Nå var ikke dette mitt utgangspunkt for å lese boka. Men min interesse var å finne ut av hvilken tilnærming forfatteren har til Bibelen for å kunne skrive som han gjør. Interessant nok omhandler første kapittel en redegjørelse for dette. Han skriver: «Jeg tror ikke Bibelen er en lov- eller lærebok som instruerer oss om rett og galt eller gir oss en objektiv sannhet som vi må underkaste oss. Bibelen er derimot et kunstverk – og må leses deretter.»

Den liberale forfatteren speiler ikke en hel bibel inn over sitt liv for så å la sin kurs justeres eller endres av bibelordet. Her er utgangspunktet et annet, nemlig å søke og få bekreftelse og støtte for det livet han allerede lever. Dermed må kun de bibeltekstene som kan synes å støtte opp om, og i alle fall ikke være kritisk, tas vare på.

De tekstene derimot som maner til omvendelse, eller typisk nok handler om livets to mulige utganger kuttes ut og brukes ikke av liberale teologer. Slike tekster betraktes som uheldige, ja enda til destruktive. Man forholder seg svært selektiv til Skriften. Det fine med liberalteologen fra Vålerenga er at han tør å være ærlig og si det han mener. Men så blir da også kontrasten desto større og tydeligere i forhold til den radikale og konservative siden.

Det er klart at svært mye av den læresplid som finnes i dagens kirkelandskap skyldes en slik vidt forskjellig tilnærming til Bibelen. Spørsmålet for deg og meg blir så på hvilken måte er det vi møter de bibeltekstene som støtter an mot våre liv. Kutter vi bibeltekstene ut ved å velge å ikke forholde oss til dem som de liberale, eller lar vi de bibeltekstenes konkrete ordlyd som et tidløst budskap korrigere og forandre våre liv?

Tro

Allehelgensdag handler om tro. I dag ble det lest fra Hebr 12. I kapittelet før trekker forfatteren fram den ene troskjemper etter den andre, Abel, Noah, Abraham og Sara, og mange til. Det er hevet over tvil at disse troens kjemper, de møtte ikke Guds ord med en liberal holdning. Nei, de tok Gud på ordet. Deres tro viste seg i at de gjorde som Gud hadde sagt. Det kunne føre til radikale endringer av livet. Tenk bare på Noa som bygde arken, eller på Abraham som på Guds befaling brøt opp og reiste fra sine røtter, hele sin familie og sitt folk mot det ukjente i forvisning om at det å legge hele sitt liv og sin framtid i Herrens hender, det var det sikre og det gode valget.

Troens sanne kjemper har i århundrene siden fulgt det samme mønster, latt sine liv korrigere og fulgt Guds ord som lykt for sin fot og lys på sin sti. (Salme 119,105) Noen av våre kjære som nå er borte har vært blant dem. Jeg tror ikke livet er lett for noen av oss. Vi møter utfordringer, vi møter fristelser, vi møter sykdom og død, men også mye godt, glede og lykke.

I alt dette som utgjør våre liv utfordres vi til å være det vi er i Kristus: Verdens lys og jordens salt. Begge to begreper som sier noe om å være tydelig og

markert. Alternativet er ikke salt uten kraft eller lys uten flamme. Saltet fra dødehavet var rikt på mineraler og kanskje også andre bestanddeler, men ble saltinnholdet utvasket så var det ikke lenger salt. De restene som måtte bli tilbake kunne ikke brukes til noe.

Vi som har lært litt kjemi på skolen vet at salt virker som salt så sant det er salt i kraft av den kjemiske forbindelsen som er i for eksempel natriumklorid som vi bruker i maten. Virker det ikke som salt, så er det heller ikke salt. Slik også med lyset som skinner. Det må kunne skinne og være en flamme for å være lys. Settes det under et kar vil flammen dø ut av mangel på oksygen.

Det er troens liv Gud kaller oss til å leve. Alvoret i bibelteksten sier oss at lever vi ikke troens liv, så har vi heller ikke tro. Det er et enten eller. Tro handler om relasjon, om å ha tillit til Jesus. Men tro handler også om å feste lit til det som Jesus sier. Jesus gav sine apostler fullmakt til å si det samme som han selv har sagt. Det er dette vi finner som det apostoliske budskapet i hele Det nye testamentet.

La oss minne hverandre om at det for det første går an å tro Gud på ordet og ta det til seg slik mange før oss har gjort. For det andre at det er dette Gud har kalt oss til. For det tredje at å følge Jesus gjennom å la hans ord korrigere våre liv, er den eneste gode veien. Da er vi lys og salt. Vel går vi som Abraham inn i noe ukjent. Men vi går ikke alene. Jesus er med, slik han gav sitt løfte om allerede den gang vi ble døpt: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verden ende». (Matt 28,20)

I dag er nattverdsbordet dekket. Nattverden er for alle som er døpt og som tror på Jesus. Tradisjonelt er alterringen i våre kirker halv. Den halve sirkelen skal minne oss om at det finnes i tanken en annen halvdel som for oss er usynlig. I nattverdsliturgien sier vi i lovprisningen: «Ved ham (Jesus) lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel.»

Vi utgjør et større fellesskap enn det vi ser. Himmelen er nær hos oss nå. Det er mange som lovpriser Jesus og takker Gud for frelsen. En dag, forteller Bibelen, skal Jesus komme igjen i all sin prakt og herlighet. Den dagen innbyr han sin menighet til måltidsfellesskap i sitt fullendte rike. Da skal det store fellesskapet bli synlig. Da skal de komme fra øst og fra vest, og fra nord og sør og sitte til bords i Guds rike. (Luk 13,29) Den dagen blir ringen sluttet.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.